

שיחת השבוע

הדבר יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

ספרים

■ שמך לא שכחנו

מאת דב בלאך

בהוצאת מורשת הישיבות

סיפוריהם האישיים של שנים-עשר תלמידי-ישיבה בימי מלחמת-העולם השנייה, השופכים אור על הווי הישיבה, העיירה, ניסיונות החיים ואימי המלחמה. 494 עמ'. טל' 02-5386888.

■ והיו מספרים

מאת ירוחם לנדסמן

בהוצאת מייזליק

קוראי העיתון 'משפחה' מכירים את דרך כתיבתו המיוחדת. כאן הוא מגיש עשרות סיפורים חסידיים, על צדיקי הדורות, בניחווח המיוחד. 395 עמ'. טל' 077-9110410.

■ יום הולדת

מאת הד"ר יחיאל הררי

בהוצאת התבוננות

עוד ספר בסדרת עצות התניא. הספר עוסק במשמעותו הפנימית של יום-ההולדת, לראש-השנה/ הפרטי של כל אדם, על-פי ביאורי הקבלה והחסידות. 185 עמ'. טל' 072-2113316.

■ שו"ת לבני הנעורים

מאת בנימין הכט

בהוצאת המחבר

תשובות לשאלות ששואלים בני-נוער שומרי תורה ומצוות. יש כאן תייעוץ לשאלות באמונה ובהשקפה, לצד עצות להתמודדות עם קשיי החיים. 300 עמ'. טל' 050-4199990.

זמני השבוע

ניו-יורק	דטרויט	מיאמי	לוס-אנג'לס
7:18	7:56	7:27	7:07
8:16	8:56	8:19	8:02
פקדי אבות: פרק א-ב			

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840
טל' 972-72-2770100 • פקס 972-3-9606169
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

מסר ברור על קדושת החיים

התאבדות היא הדבר האומלל ביותר שהאדם עלול לעולל לעצמו, כי במקום למצוא מפלט מצרותיו, הוא יצטרך לתת את הדין גם על המעשה הנורא הזה

מונה שורת דברים שאינם תלויים בנו, אלא הם נעשים על כורחנו: "על כורחך אתה נוצר, ועל כורחך אתה נולד, ועל כורחך אתה חי, ועל כורחך אתה מת, ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא". אין לנו אפוא הרשות לקצר את חייו, יהיה אשר יהיה.

ההלכה קובעת כי גם אחרי מותו אין מתנהגים עם המתאבד כפי שנוהגים בכל מת. אין קורעים עליו קריעה, לא מספידים אותו, אין חולקים לו כבוד, וגם מי שבאים להלוויתו אינם באים לכבודו אלא כדי לכבד את קרוביו. אפילו קבורתו איננה עם כל המתים, אלא בחלקה נפרדת. ההלכות האלה מבטאות את החומרה שבה היהדות רואה את מעשה ההתאבדות.

מן הפח אל הפחת

טעותו הנוראה של המתאבד היא, שהוא מדמה כי על-ידי המוות ישתחרר מייסוריו או מהקשיים שנקלע לתוכם. על כך כבר מזהירה המשנה: "ואל יבטיחך יצרך שהשאלו בית-מנוס לך". כלומר, אל תדמה כי המוות הוא מפלט. אתה עוד תגלה כי נפלת מן הפח אל הפחת והחמרת את מצבך עשרת מונים.

החיים אינם מתחילים בעולם הזה ואינם נגמרים בו. חייו על-פני האדמה אינם אלא מקטע קטן ברצף הקיום הארוך שלנו. הנפש, שהיא-היא האני האמיתי שלנו, יש לה קיום מלא גם אחרי שהיא נפרדת מהגוף הגשמי. מבחינה זו, התאבדות היא הדבר האומלל ביותר שהאדם עלול לעולל לעצמו, כי במקום למצוא מפלט מצרותיו, הוא יצטרך לתת את הדין גם על המעשה הנורא הזה.

את הדברים האלה צריך להביא לתודעת הציבור, כדי לצמצם את השיעור המבהיל של מעשי ההתאבדות. צריך לדעת שנטילת החיים איננה אופציה, גם אם החיים קשים ומייסרים. כמה כואב שבגלל חולשה רגעית כל-כך רבים שמים את נפשם בכפם, ומאמללים את עצמם ואת קרוביהם. חייבים להפסיק זאת.

לא כתאונות-הדרכים, הזכות לתשומת-לב ציבורית גדולה מאוד, יש רוצח מסוכן לא-פחות שכמעט אינו זוכה להתייחסות. זו מכת ההתאבדויות. הנתונים מבהילים: מספר המתאבדים בשנה הוא למעלה מארבע-מאות, בערך מספר ההרוגים בתאונות-דרכים. מזעזע עוד יותר הוא הנתון על מספרם של המנסים להתאבד - הוא גדול פי עשרה. כלומר, כארבעת-אלפים בני-אדם בישראל מנסים מדי שנה בשנה לאבד את עצמם לדעת.

התייחסותה של החברה המודרנית להתאבדות סובלת ממסר כפול ומבלבל. מצד אחד היא עושה כל מה שבידה למנוע מבעל כוונות התאבדות לממש את זממו, ואם ניסה לעשות זאת - החברה תפעל בכל האמצעים שברשותה במאמץ להציל את חייו. מצד שני היא מתייחסת למעשה הזה בסלחנות, כחלק מתייחסתה על זכותו של אדם לעשות בחייו ככל שיחפוץ.

חמורה מרצה

לעומת זה, עמדתה של היהדות ברורה וחד-משמעית. התאבדות היא מעשה נתעב, שאין שום דרך להצדיקו ו'להבינו'. התורה רואה בהתאבדות רצח ממש - המתאבד רוצח בן-אדם (את עצמו). לאחר המבול הקב"ה מזהיר את נח ואת בניו שלא לשפוך דמים. בין הדברים נאמר שם: "ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" (בראשית ט, ה). אומרים חז"ל, שכאן האדם מוזהר "על שופך דם עצמו".

האיסור להתאבד הוא מן העוונות החמורים ביותר. בכמה מובנים ההתאבדות חמורה מן הרצח. ראשית, יש בהתאבדות ביטוי גלוי של כפירה בה' ובהשגחתו על ברואיו. לכן אמרו חז"ל שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא. שנית, על כל העוונות אפשר לשוב בתשובה, ואילו כאן הוא מת מתוך מעשה החטא ומאבד את האפשרות להתחרט על עוונו.

היהדות איננה מקבלת את התייחסתה שהאדם הוא אדון על חייו. החיים אינם שלנו, ואין לנו הזכות להחליט להפסיקם. המשנה בפרקי-אבות

להשתמש באותן אמות-מידה

המזערי ביותר, כדי לצאת ידי חובה בלבד.

הספק שהחליש

ההתייחסות הזאת לענייני הקדושה היא הפתח שדרכו היצר יכול להיכנס ולפתות את היהודי לחטא. כך היה גם לאחר יציאת מצרים, כאשר אצל בני-ישראל התעורר ספק "היש ה' בקרבנו אם אין?". כאשר התעורר ספק, אם אמנם הקב"ה משגיח במיוחד על עם-ישראל, או שיהודי נתון לשליטת כוחות הטבע - זו הפרצה שאפשרה את חזרתו של עמלק.

על יהודי להשתמש באותן 'מידות' ו'משקלות' שהוא משתמש בהן לענייני הגוף והחומר, גם לענייני הנשמה והרוח. עליו לזכור שהתורה "היא חיינו", וכשם שהוא דואג שחיי הגשמיים יהיו שלמים ועשירים, כך עליו לדאוג לענייני הנשמה, מתוך קביעות וחיות פנימית. כשהוא יחיה בענייני התורה והמצוות, לא יוכל 'עמלק' להתקרב אליו והוא יהיה 'בריא' ברוחניות.

(תורת מנחם כרך לג, עמ' 187)

בענייני הגוף והחומר, הגישה היא שלעולם לא דיי לו במה שכבר השיג, והוא תמיד שואף להשיג עוד, בבחינת "מי שיש לו מנה - רוצה מאתיים". לעומת זה, בענייני הנשמה והרוח יש לו מערכת משקלות אחרת - כאן הוא 'מסתפק במועט' ודיי לו במינימום ההכרחי.

בחינוך הילדים

כשהוא עוסק בענייני הגשמיים, הוא שקוע בהם בכל ליבו ונפשו. הוא מרוכז ומתעניין בכל פרט. ואילו כשהוא נכנס לבית-הכנסת להתפלל, תפילתו חפוזה, וגם בדקות המעטות שהוא מקדיש לתפילה אין הוא מרוכז בה, אלא מהרהר בעסקיו ובמה שהוא מתכוון לעשות אחרי התפילה.

השימוש באמות-המידה הנבדלות בא לידי ביטוי גם בחינוך הילדים. כשמדובר בהשכלה כללית, אין האדם מוכן להתפשר והוא חותר להשיג בעבור ילדיו את בית-הספר הטוב ביותר ואת החוגים המעולים ביותר. ואילו כשמדובר בלימודי הקודש, אפשר, לדעתו, להסתפק בלימוד

סוף פרשתנו כתובה האזהרה להקפיד על מידות ומשקלות נכונות: "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן, גדולה וקטנה. לא יהיה לך בבינתך איפה ואיפה, גדולה וקטנה". בהמשך לזה מופיע הציווי לזכור את אשר עשה לנו עמלק. על סמיכות שני הציוויים האלה אמרו חז"ל: "על עוון זה - שמחזיק שני סוגי משקלות, גדולה וקטנה... - בא עמלק".

נשאלת השאלה, במה חמור איסור ההטעה במידות ובמשקלות, עד שבגללו עלול לבוא עמלק? יש בתורה עוד איסורים רבים, ומדוע דווקא האיסור הזה נקשר לעמלק, שהוא הגרוע מכל אויבי ישראל, עד שאין לו תקנה ו"אחרייתו עדי אובד"?!

מסתפק במועט?

כשם שעמלק הוא מקור הרוע והחטא, כך הפתח לחטא ועוון הוא העניין הזה של 'אבן ואבן', 'איפה ואיפה'. המשמעות הרוחנית של זה היא, שיש לאדם שתי מערכות של שיפוט ומידה.

מן המעיין מלחמה ביצר הרע | מאת הרב אליעזר ברוד

ליצר הרע להתקרב אליו, אלא מגרשו תיכף ומיד; והשני, שמניח ליצר הרע להתקרב אליו כדי להכניעו. מעלתו של השני גדולה משל הראשון, כי הוא תופס את היצר ומכניעו, וכאילו קושרו בשלשלאות.

(המגיד ממזריטש)

אמרת השבוע

הערכה מוטעית

יהודי עשיר נכנס פעם אחת אל רבי שלמה מרדומסק והתאונן: "הציבור רואה בי עשיר גדול ועל-כן תובעים ממני ללא הרף סכומי כסף גדולים לצדקה. האמת היא שאינו עשיר גדול כל-כך כפי שמעריכים אותי".

חייך הצדיק והשיב: "בני-האדם גם מתייחסים אליך בכבוד, מתוך הערכה שאתה תלמיד-חכם, אדם נכבד ובעל עצה נבונה. והלוא אתה יודע את האמת שאין בך כל המעלות האלה, ובכל-זאת אתה מקבל את הערכתם המוטעית ונהנה מהכבוד. שתוק אפוא גם בנוגע למידת עושרך..."

את יצר הרע על-ידי עלייה מדרגה לדרגה.

(חתם סופר)

אותם אמצעים

יש ללמוד מיצר הרע את האמצעים שהוא נוקט כדי לצוד את האדם. באותה זריזות, התאמצות ועקשנות שהוא משתמש נגדך - השתמש נגדו.

(הבעל-שם-טוב)

מלחמה תמידית

יש הנלחמים ביצרם ומנצחים אותו, אך הוא חוזר ומתגבר עליהם, והם תוהים מה יהיה הסוף. על כך אומר הכתוב "כי תצא למלחמה על אויבך" - תכלית ירידת הנשמה לעולם הזה היא ללחום תמיד עם יצר הרע.

(רבי שלמה מרדומסק)

איפה היצר

שאלו פעם אחת את רבי נפתלי מרופשיץ היכן נמצא יצר הרע. השיב להם: בכל מקום שמאמינים כי שם הוא איננו.

לתפוס ולהכניע

יש שני סוגי צדיקים: אחד, שאינו מניח כלל

התורה מבטיחה

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלוך בידך ושבית שביו" (דברים כא, י). במלחמת היצר הכתוב מדבר. כאשר יהודי יוצא למלחמה ביצרו הרע, התורה מבטיחה "נתנו ה' אלוך בידך", כי הבא ליטור מסייעין בידו. ויתרה מזו, "ושבית שביו" - השבי שהיצר צד בעורמה, כל העברות יִהפכו לזכויות, על-פי דברי חז"ל: גדולה תשובה, שזדונות נעשים לו זכויות.

(השל"ה הק')

מלחמה לכל אחד

"כי תצא" - לשון יחיד. כל אחד ואחד מישראל אין לו אויב גדול מיצרו הרע. כשיוצאים למלחמה נגדו התורה מבטיחה שינוצח, ולא עוד אלא שגם משעבדים את כוחות היצר לעבודת ה'.

(הבעל-שם-טוב)

לשבות את הנשק

במלחמת היצר צריך להיות בבחינת "ושבית שביו" - להשתמש בכלי הצייד שלו. יש ללמוד מיצר הרע, שכשם שהוא אינו מסית את האדם בבת אחת להטותו מדרך הטוב, אלא היום ואומר לו עשה כך ומחר עשה כך - כך יש לנצח

בר־מצווה מאוחרת

"עוזב אותי", אמר האיש בזעף אל החסידי העומד מולו, "אל תציק לי בדברים האלה".

זה היה בקיץ תשנ"ו. הרב אברהם ברקוביץ', העוסק כיום בגיוס משאבים לשיקום בית־חב"ד במומביי, היה אז צעיר שיצא לסייע לשלוחי חב"ד בעיר אנקורג', שבמדינת אלסקה. באותו יום עמד במרכז המבקרים המקומי והציע ליהודים להניח תפילין.

תגובתו הזועמת של האיש הייתה חריגה. היו שסירבו להצעה להניח תפילין, אך עשו זאת בנימוס ובנחת. הרב ברקוביץ' תהה מה גרם לאיש להתפרץ כך.

הוא החליט לברר את העניין. לאחר שהתעשת, השיג את האיש ואמר לו: "אני מבין שמשוהו בהתנהגותי גרם לך הרגשה שלילית כלפיי. אנא, אמור לי מה הדבר, כדי שאוכל לתקן זאת".

הפנייה המפתיעה של הצעיר נגעה לליבו של האיש. הוא ביקש את רשותו של אשתו להתעכב זמן־מה, הם פנו אל ספסל ציבורי, התיישבו, והאיש החל לספר:

"שמי ליונל ס', ואני מלוס־אנג'לס. נולדתי ב־1929 למשפחה יהודית בלונדון. בהיותי ילד נקרא אבי לצבא הבריטי, למלחמה בנאצים. קודם צאתו לחזית ביקש מאימי לחגוג לי בר־מצווה בבוא הזמן. זו הייתה הפעם האחרונה שראיתי את אבי. לונדון הופצצה, ואימי ואני נמלטנו לוויילס.

"חיינו שם היו קשים. סבלנו עוני ומחסור. ובכל־זאת, כשהגעתי לגיל מצוות רצתה אימי להכין אותי לבר־מצווה. היא צירפה אותי לקבוצת נערים שלמדה אצל רב לקראת בר־המצווה, בבית־הכנסת המקומי.

"בתום אחד השיעורים אמר הרב לאימי, כי עלות הלימוד היא לירה סטרלינג. לא הועילו תחנוניה של אימי כי אני בכיסה פרוטה. הרב לא ויתר והודיע: 'ללא תשלום, לא תהיה בר־מצווה'. יצאנו מבית־הכנסת מושפלים. מאז לא דרכה רגלי בבית־כנסת, בר־מצווה לא נחגגה לי, ותפילין לא הנחתי מעולם..."

האיש סיים את סיפורו הכואב, ומעיניו זלגו דמעות. לאחר שתיקה ארוכה פנה הרב ברקוביץ' אל האיש ואמר: "אני לומד עכשיו רבנות. אני מבטיח לך שאם אפגוש הורים שאין להם אמצעים לשיעורי בר־מצווה לבנם, אזכור תמיד את הסיפור שלך

ולא אדרוש מהם כסף". הדברים שאמר נגעו לליבו של מר ליונל, אך הוא עדיין נראה חסר־מנוחה. פתאום קלט הרב ברקוביץ' כי הדבר המציק ביותר לאיש הוא העובדה שלא חגג בר־מצווה. "אתה יודע, מר

ליונל", אמר לו, "נוכל לערוך לך את בר־המצווה כאן ועכשיו. אניח לך את התפילין שעמי, וכך תוכל לקיים את צוואת אביך". פני האיש אורו בהתרגשות מיוחדת, והוא הביע מיד את הסכמתו. הרב

לומדים גאולה | מאת מנחם ברוד

גאולה מיד

ב כל יום ויום אנו מצפים לגאולה, כי היא עשויה לבוא כהרף־עין – בפתאומיות ובבת־אחת. אמנם יש סדר של תהליכים וזמנים, אך כל זה אם איננו זכאים לגאולה ניסית ופתאומית. אם עם־ישראל מגיע לדרגת 'זכו' – באה הגאולה בבת־אחת וללא כל תהליכים ממושכים.

כך הרמב"ם אומר (הלכות תשובה פרק ז, הלכה ה): "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו ומיד הן נגאלין" – הדגש הוא על המיידיות. כלומר, כאשר עם־ישראל שב בתשובה הראויה, באה הגאולה מיד ובבת־אחת.

זינוק וקפיצה

למעשה, גם התשובה עצמה מאופיינת במימד המיידיות והפתאומיות. יש התקדמות שבאה בהדרגה, כשיפור של מצב קודם. זו בנייה של נדבך על־גבי נדבך – המבנה של אתמול הוא הבסיס לשיפורים של היום. אך יש התקדמות שבאה בקפיצה, מתוך הריסת המסגרות שבתוכן האדם חי ופעל אתמול. זו איננה התקדמות של שלב אחר שלב, אלא יצירת מבנה חדש, שלא על בסיס מתכונת העבר. זו התשובה.

התשובה, במהותה, אינה בבחינת תוספת קומה על הבניין הקיים, אלא היא היחלצות והתעוררות מתוך דפוסי החיים של העבר, בשאיפה לסוג חדש לגמרי של חיים רוחניים.

בעל־תשובה אינו בונה את חייו החדשים על בסיס העבר. כדי שהתשובה תהיה שלמה ואמיתית, מחובתו להשתחרר מהר ככל האפשר מאורחות החיים ומדפוסי המחשבה השגויים, ולבנות מערכת־חיים חדשה לגמרי. אין הוא משפר את האתמול, אלא משתחרר ממנו ועובר לצורה חדשה של התנהגות. הוא רואה דברים אחרת, מתנהג אחרת ונעשה אדם שונה.

דרך התשובה היא, שבבת־אחת האדם מזנק למציאות חדשה. לכן ההלכה היא שאדם המקדש אישה על־מנת שהוא צדיק גמור ונמצא רשע גמור, מקודשת מספק – "שמא הרהר תשובה בליבו", שכן ברגע אחד של הרהור תשובה הוא עובר למצב חדש לגמרי.

ללכת, לא לעמוד

על־פי תפיסה זו של התשובה מובנת שיטת החסידות, שהתשובה אינה מוגבלת רק למי שחטא ועבר על ציווי התורה. כל יהודי, יהיה מי שיהיה, יכול וצריך לחזור בתשובה, כלומר: להתעלות לגמרי מצורת ההתנהגות והמחשבה של העבר לדרך חדשה לגמרי בעבודת ה'. לא רק להתקדם צעד אחר צעד, אלא לזעזע את כל צורת החיים הנוכחית (אף שהיא טובה וישרה), כדי להגיע לרמה גבוהה לאין־ערוך של חיי תורה ומצוות.

התשובה, במשמעות זו, היא הסיבה האמיתית לירידת הנשמה למטה. ההבדל בין נשמה שירדה לעולם־זה לבין אותה נשמה כפי שהייתה למעלה, קודם ירידתה, הוא ההבדל בין 'הליכה' לעמידה'. על הנשמה לפני ירידתה נאמר (מלכים"א, ז, א): "חי ה' אלוקי ישראל אשר עמדתי לפניו". גם המלאכים נקראים 'עומדים' – "שרפים עומדים ממעל לו" (ישעיהו, ב). אמנם יש בהם עליות, ועליות גדולות עד מאוד, אך הכול על אותו בסיס ובאותה מסגרת. אין מעברים לדרגות גבוהות לאין־ערוך. רק כאשר הנשמה יורדת למטה, היא נעשית בבחינת 'מהלך' – "ילכו מחיל אל חיל".

ייחודו של האדם הוא ביכולתו לעשות תשובה – לבצע קפיצה ודילוג גבוהים לאין־ערוך מהמסגרות שבתוכן חי ופעל עד כה. ככל שמצבו עד עכשיו היה טוב ויפה, יש לו הכוח להתרומם לדרגה כזאת, שלגביה המצב הקודם היה בבחינת 'חטא' (מלשון חיסרון והתטהר). תשובה זו – קפיצה פתאומית למצב חדש – שייכת לכל יהודי ויהודי, והיא מביאה את הגאולה האמיתית והשלמה גם־כן בבת־אחת – "מיד הן נגאלין".

ברקוביץ' צעד עמם אל בית המלון שבו התארחו. שם, בחדרם של בני־הזוג, חגג מר ליונל בר־מצווה והניח תפילין בפעם הראשונה בחייו. לא היה קשה להבחין באושר שהציף אותו. הוא מיהר להתקשר אל בני משפחתו, וסיפר להם בהתרגשות על האירוע הגדול שחווה זה עתה.

שנה לאחר מכן ביקר הרב ברקוביץ' את סבו וסבתו, המתגוררים בלוס־אנג'לס. הסב והסבתא לא נמנו עם שומרי המצוות, והיה ברור שבעניין זה הדעות חלוקות. עם זה, מערכת היחסים המשפחתית הייתה מצויינת, מתוך אהבה וכבוד.

באותו ביקור אמר הרב ברקוביץ' לסבו כי היה רוצה לנסוע לבקר אצל מר ליונל ס', והסב התנדב להסיעו לשם ולהצטרף לביקור. כך שמע סבא את סיפורו של מר ליונל מפיו עצמו.

עברו כמה ימים. ערב אחד, כשישב הרב ברקוביץ' בתורת סבו וסבתו, התגלגלה השיחה לחגיגת בר־המצווה שאחד הדודים מתענד לערוך לבנו. הרב ברקוביץ' החל להתעניין בפרטי החגיגה, שמא יוכל לעזור בהכנת בן־דודו לקראת המאורע החשוב. לפתע קראה הסבתא: "מדוע אתה מתעניין כל־כך בבר־המצווה של בן־דודך, בעוד סבך מעולם לא חגג בר־מצווה?..."

"האומנם?!", הפנה הנכד את מבטו אל סבו. הסב אישר, והוסיף ספק בהומור ספק ברצינות: "זאתה הוא אחד האשמים בכך..."

"איני? מדוע?!", תמה הרב ברקוביץ'. "לאחר ששמעתי את סיפורו של מר ליונל, חשבתי שבעצם סיפור דומה אירע לי", השיב הסב. הוא התרווח בכורסתו והחל להעלות זיכרונות מימי ילדותו:

"זה היה ב־1918. מגפת טיפוס קשה השתוללה ובני־אדם מתו כזבובים. בעודי ברחם אימי נפטר אבי, ואני נולדתי יתום. אימי גידלה אותו לבדה, ולצורך הפרנסה עמלה קשות בעבודה מפרכת. מעולם לא היה לי אבא שייקח אותי לבית־הכנסת, ובוודאי לא היה מי שיחגוג לי בר־מצווה".

"אם כן, במה אשמת?!", שאל הרב ברקוביץ'.

חיך הסב ואמר: "אתה אשם – כי מעולם לא הצעת לי לערוך בר־מצווה ולהניח תפילין!..."

נרגש משמחה קרא הנכד: "סבא היקר! מחר בבוקר אערוך לך בר־מצווה!".

למחרת בבוקר, על מרפסת הבית, במעמד הסבתא והנכד, חגג הסב בן השמונים ושמונה את בר־המצווה שלו, בעוד נכדו מניח עמו תפילין בפעם הראשונה בחייו...

רבי חיים מצאנז היה מפזר את כספו לצדקה, עד שחסרו לו ספרים נחוצים. והסביר: "ספרים אפשר לשאול מאחרים, אבל את מצוות הצדקה אי־אפשר לקבל בהשאלה"

פתגם חסידי

אב לשמונה מנגן בלוז

לא פורטוריקני

אריק אומר שמעולם לא היה 'אנטי', אלא ש'היהדות פשוט לא הייתה קיימת מבחינתי. נולדתי בבית חילוני בקריות, בסביבה חילונית מובהקת, למשפחה אקדמאית. בהיותי כבן תשע עברנו להתגורר בקיבוץ גן-שמואל. קיבלתי חינוך קיבוצי וליהדות לא הייתה בעיניי שום משמעות. גם לא חיפשתי 'רוחניות'. נמשכתי ליציבות ולגשמיות שמסמלת ארצות-הברית."

בארה"ב למד מוזיקה ב-M.I.T, אצל טובי המוזיקאים. כדי לממן את הלימודים עבד בחנות אלקטרוניקה. יום אחד נכנס לחנות גוי והתחיל לדבר איתו בספרדית, בהנחה שהוא פורטוריקני. אריק נעלב, ומיד נכנס לחנות תכשיטים וקנה שרשרת הנושאת מגן-דוד ענק. "עכשיו לא יחשבו שאני פורטוריקני", אמר בליבו.

התרגשות בהנחת תפילין

"חלפו כמה ימים ואל החנות נכנס בחור חב"דניק", הוא מספר. "הבחור הבחין במגן-דוד שלי. אתה יהודי?", שאל אותו. 'כן, אני יהודי', עניתי לו. הוא שאל אם ארצה להניח תפילין. התרגשתי עד דמעות הרגשתי כאילו מחזירים לי משהו שאני מחפש שנים. אחר-כך החלטתי לאכול כשר ובהמשך לא לעבוד בשבת."

הצעד הבא היה סמינר במונסי. הוא תקף את המרצים בשאלות קשות, אך הופתע לשמוע

בימי חודש אלול, כשהוא יוצא השכם בבוקר לאמירת הסליחות, ובסמטאות בני-ברק נשמעת המיית הפיוטים המוכרים, נזכר אריק שחר בפעם הראשונה שהצטרף למניין סליחות.

בשלהי שנות ה-80 היה שחר בצמרת המוזיקה הישראלית. השמות שאיתם ניגן אז הם כיום סיפור הצלחה. הוא נסע לארה"ב ו'כבש את אמריקה'. אבל ההשגחה העליונה כיוונה אותו אל צור-מחצבתו. הוא נטש את המוזיקה החילונית, וכיום הוא נשוי, אב לשמונה ילדים, ומחלק את זמנו בין לימודים בישיבה ובין פרנסה ממוזיקה.

סליחות במיאמי

הדרך הייתה ארוכה ורבת תחנות. הוא זוכר, למשל, מסיבה שבה השתתפו כל ה'מי ומי' של תעשיית המוזיקה במיאמי. "נכנסתי עם חבר למסיבה", הוא מספר, "שוטטתי קצת, ופתאום הרגשתי שאיני שייך לשם. תחושת גועל עלתה בוטחי. החלטנו לצאת ולחפש מקום אחר לבלות בו.

"הגענו לקניון גדול. התחלנו לשוטט בין החנויות והמסעדות, ופתאום אני שומע צלילים. ככל שהתקרבו הם נהפכו להברות מוכרות: 'חטאנו לפניך, רחם עלינו', בניעימה הספרדית הידועה. זה היה מניין של בעלי עסקים שחזרו בתשובה וייסדו מניין סליחות. נכנסנו פנימה, משהו שם בידי ספר סליחות, והקשבתי לפיוטים ולדרשת הרב על מהות האדם. התרגשתי."

פינת ההלכה | מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

מתי בודקים

שאלה: מתי חייבים למסור לבדיקה ספר-תורה, תפילין ומזוזות?

תשובה: ספר-תורה חייב בהגהה מחודשת אם נמצאו בו שלוש טעויות רצופות. מזוזה חייבת בבדיקה מן הדין כל שלוש שנים וחצי. זה גם המועד שבו רצוי לבדוק את התפילין. כל זה אם מוצרי הסת"ם האלה נכתבו והוגהו כדיון ונשמרו בתנאים הולמים. אם מדי פעם בפעם מגלים טעות בספר-התורה, רצוי לבדוק את הפרשה לפני כל שבת.

המהדרים במצוות (וכן מי שזקוקים לברכה מיוחדת) נוהגים לבדוק את התפילין והמזוזות אחת לשנים-עשר חודש, ומה טוב בחודש אלול. הרבי מליובאוויטש הורה לנהוג כן.

הכתב עלול להיסקד ולדהות במשך הזמן, במיוחד במזוזות ובתפילין של-ראש. בספרי-תורה ישנים הדייה

מצויה מאוד. התיקון במצב זה כמעט בלתי-אפשרי, ובמקרה הטוב הוא מתקיים לתקופה קצרה בלבד. רצוי מאוד שספרי התורה ופרשיות התפילין והמזוזות, ייבדקו מראש בידי שני מגיחים ובמחשב. בדיקת אלפי ספרי-תורה, וכן תפילין ומזוזות, במחשב בשנים האחרונות העלתה שרוב מוצרי הסת"ם שלא נבדקו בעבר בדיקה זו - פסולים.

בשוק יש פרשיות תפילין, מזוזות, ואפילו ספרי-תורה שנכתבו שלא כדיון. בעיות רבות אי-אפשר כלל לגלות בבדיקה: חוסר כוונה 'לשמה', גירוד אותיות ועוד.

אם מגלים שהכתב בכללותו פסול, הדבר מוכיח שהסופר אינו בקי (או מזלזל) בהלכה, ואז אי-אפשר לתקן את הסת"ם, ויש לגונזם. לכן יש להקפיד לפנות אך ורק אל סופר או סוחר אמנים, על-פי המלצת רב מוסמך הבקי בהלכות האלה.

מקורות: אור"ח לט, י"ד רעט, רצא נו"כ. קסת הסופר סי' יט ומשנת הסופר שם, ושי"ג. 'חובת הדין' פ"א ס"ח. שערי הלכה ומנהג י"ד סי' קיח.

שחר: "הרבנים אמרו לי להוסיף ליצור"

תשובות משכנועות. משם הדרך להתחזקות בשמירת מצוות הייתה סלולה. "בתחילה חשבתי להיפרד מהמוזיקה, אבל רבנים שהתייעצתי איתם אמרו לי שנפש של אמן כמוני אסור לנתק מהמוזיקה, ושעליי להוסיף וליצור". הוא השתתף בהפקת תקליטים מצליחים וגם השיק שני אלבומים משלו, של יצירות ג'ז אינסטרומנטליות. כששואלים אותו מה מייחד את אלבומיו, הוא משיב בבדיחות-הדעת: "תראו לי עוד נגן בלוז שיש לו שמונה ילדים."

ברכות וישועות

רבים נושעו מברכותיו הקדושות של הרבי מליובאוויטש.

גם כיום אפשר לעלות ולהשתטח על 'הציון' הקדוש של הרבי, ולשלוח מכתבים ל'ציון' לבקשת ברכה.

ohel chabad lubavitch, 226_20 Francis

Lewis Blvd. Cambria Heights, N.Y 11411

Tel: 1-718-723 4545, Fax: 1-718-723 4444

www.ohelchabad.org

שולחן שבת

לכל התורה בכרך אחד

שלוש שיחות לכל פרשה, מאוצר שיחותיו של הרבי מליובאוויטש

להזמנות: טל' 1-718-6041020